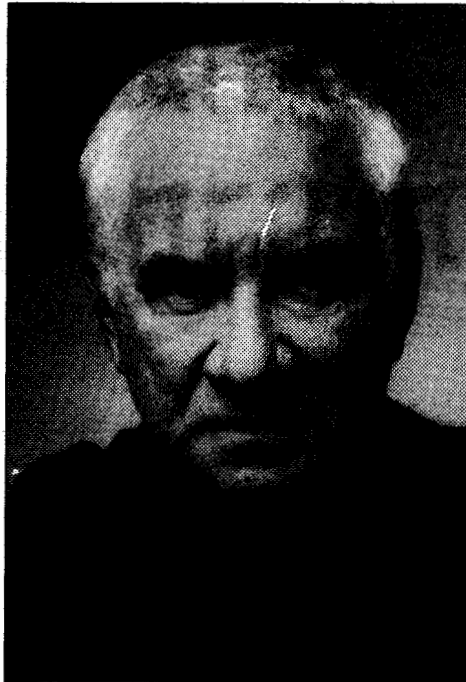

מנחה ספרותית

דן צלקה

פך, כך ברמזים המבליחים בין מסה לסיפור למכתב לשייר - אלה מצביעים על אלה ואלה מפרשים את קודמיהם.

פה ושם מופיעה בספר נימה מתנצלת, קרתנית מעט, שעומדת בסתירה לרוח הצליינית שקושרת את חלקיו השונים. אין כל קושי במעבר משייר לכך שה, ממחזה מיניאטורי למכתמים ולחידות. יש קושי להיכנס למסע צלייני ולהתעורר מדי פעם עם ספר קטן. האמביוולנטיות שטמונה בספר מבחינה זו מאיימת מזמן לזמן על ההשתקעות התמימה במסע, חותרת תחת רגע ההתגלות וכמו מפרקת את מופע האש הקדושה בהסבר פרוזאי מאוד על אודות המכר ניום שיוצר את האשליה.

הנה עוד נקודה למחשבה שמשאיד לנו המחבר: האם קוסם שמראה לנו תוך כדי ההצגה איך הוא מטיח את רעטנו ומאחו את עינינו - מבטל את הקסם שבקסם או שמא מדובר בלהטוט נוסף? רק וחכם, ספרו של צלקה לוקה בגודש אימתני, עם הפוגות מתלוצצות, עם רווחים פיזיים, ובכל זאת שפע קשות הנריבות הספרותית מרככת את הארודיזיה, אך זו מהתלת בקורא. כשצלקה מאוכזב מהעדר הסברים ממצים, אכזבתו עשויה לתסכל עוד יותר את מי שאינו שותף לשאלות המונחות ביסוד החיפוש - או כופר בהן. צלקה עומד על כך, באופן פרדוקסלי כמובן: "יש בעיה עם ביאורים, עם העדר דות. אבל פעם אחת כשקרא אתי איתמר גרינוולד כמה עמודים של ספר מיסטי, יכולתי לרמיין לעצמי שהיחס בין האמן לשוליה, בין המורה לתלמיד, ניצל לפנים מאכזבת הביאור. הנוכחות, המבט, גון הקול, ההיסוס, הניחוש, הטעות האקראית, ההקשר הצפן והנעלם עוטפים את הכתוב באוויר שרק בו תרוף היונה המיסטית. סלמנדרה בלהבות האש, המיסטיקה חיה בלשון, כמו שירה".

וכואת המיסטיקה הייחודית (או אולי האשליה הרגעית?) שצלקה מצליח לברוא בקסמו, לא יש מאין - יש מאבנים אפודות ומתפרחת המרובים, כמו מצליליה המכשפים של אופרה אחרת. והקורא - יהופנט.

למאות קודמות, תר אחר מיסטיקות ומאגיות אחרות, מבקש את עין האמן, בוחן את הסתכלותו, משתאה על הריגוש הפתאומי, משתעה על השפע, משתאה על הקושי שהמציאות - שהמציאותיות - מזמנת לנו כמתת. משתעשע עוד ועוד בקישורים המזורים שממציאה לו הדרך ומניח לו הזמן.

זו היד הסמויה שאת מגע אצבעותיה הוא שוחר, שאת מישושיה העדינים הוא מתגנב לראות, בהצצה אסורה כמעט. אבל המסע שלו הוא גם מסע רגריד גים, מתחייך אל עצמו, אירוני, כובש בעקרונותיו הקלילה. כך במשל האוטוביוגרפי הקטן, "עקרונות אבייונה", על הביודוקרטיה של הסרבנות או להר

אפילו סחירמוניקות, אי צפוני נידח בקצה הלנר. הוא יוצא למסע בגלל השם המעניין - "חצי נודד", הוא מתרגם אותו כינו לבינו ומוצא כי מדובר ב"נודד אפור" - ובגלל וילם בקלס, ממציא שיטה לניקוי רגמלוח השומרת על רעננות טעמו של הדג. לא שבקלס קשור לסחירמוניקות, אבל שמות מסתוריים, ממציאים מסתוריים והצורך להדוף אינטואיציות שמונעות מעשים מביאים את צלקה לגילוי יעד הרמזי. ואולי לא: "האם כדאי היה לנסוע? מה משונה, אבל למרות היפסי המרחים של החוף, יופי עוצר נשימה, אני עונה לעצמי: לא, לא היה כדאי. אם הנפש היא ישות אפלטונית, המחפשת בכל את עקבותיה הצעלמים, איך תמצא אותם בסחירמוני-קוח?"

ובעצם - והיה כדאי. שכן יותר משהוא צליין צלקה הוא עולה רגל. יהודי. זו תאוות הנרודים שלו: חיפוש אחר ארץ בחירה היצונית או פנימית, מקדש לרגע. נסיעה יהודית עם סקרנות פרשנית, נושאים יהודיים בווריאציות לוועיות.

הנרידה עצמה היא היסוד הפורע, גלות כהתג-לות. המבט החד של הוד אפשרי גם בתל אביב, אבל איכות החידוש, הטוטליות הזאת, נפגמת. יהודיות אותנטית, כדאיאלוג עם העולם ועם מלואו, בתלי ישיבתית, היפוכה של צרות המוחין מבית מדרשו של עובריה יוסף, היפוכו של מסע ישועה עם קמרי עות ובקשת הגנה: יהודיות שמניחה כי גם לכלבים יש הישארות הנפש ונרתעת מחב"ד.

צלקה מחפש סיכונים ומבקש תיאולוגיה רלוונט-טית ובוחן את הגלות כמצב צבירה פנימי. ובכל זאת יהודיות קלאסית, אי שם בין המשכילות המפעיעה למין יידישקייט המקמקת, זו המתענגת על רגים מלוחים: יהודיות ששואלת בחשש קל, בלחש, אם זה טוב ליהודים, שמחפשת את הנקודה היהודית, שמת-רפקת על עבר מפואר, שידועת להתענג על הספר ועל המלה, שידועת להוציא וורט מסלע, שגם הצ-חוק שלה נשמע - אפעס - מלנכולי, אך יודעת גם יודעת לצחוק על עצמה.

הוא יוצא לפטרבורג, מתוהדר על צבעיה, מרחיק

הפיתוי והשי

שיירים, תרגומים, מכתמים, יומני מסע, מחזה זעיר, רפים מהודקים, מוצרטיאנה

דן צלקה. סדרת עמודים לספרות עברית. הוצאת זמורה ביתן, 115 עמ', 43 שקלים

אני כצמז

י" שה להיות צליין, רתי או חילוני", כתב דן צלקה, "כל רבר יכול להוציא אותנו מטראד נס והתמסרות. התרמית חייבת להיות כמ עט מושלמת, שאם לא כן אנו נעשים קפריזיים, ביקורתיים, והירים. שנייה, שתיים - והכל אכזר." "הפיתוי והשי" הוא ספר מסע צלייני, רתי וחילר ניי הדתיות של צלקה היא ההתפעמות הגדולה, הפאסיון, נוכח המבט האמנותי ומגע האמן. החילר ניות שלו היא העין הביקורתית הנוקבת, הצער על ההתפעמות הגמסה. "אנחנו אסירים בעידן החשד", הוא כותב בגעגועים רבים. לכן גם לא תמצאו אותו בצמרת הרשימה של רבי המכר. צלקה הוא סדרם השמור של מיטיבי קדוא, כמו טבעת של ארגון סתרים, סיטמה פותחת שערים של מחתרת התרבות. צלקה כמסאי הוא פינוק גרול - רוכבן בקצה הר גלידה בבית קפה משובח שמשקקי אל היס: פגישות עם מכרים אהובים או נשכחים, דרישת שלום ממחר וזו חפץ, ברק השיחה, רעננות המבט וכוח האמירה, המלה הטובה, הרוח הארוטית, ההרפתקה. והכל במ עין מדריך טיולים לנסיעה פנימה, בשולי הספרות והציור, המוסיקה הארכיטקטורה, התיאטרון והשי רה.

פרספקטיבות עשירות והסתכלות תודרת, והכל כמעט כמו מהשודול, כמעט אנכי, במסע ארוך וזר מל. הצליינות של צלקה מוקשרת בפרטים ושירוד תית בייעדים. כל מקום יכול להפוך לאתר התגלות.